HUKUK ve İKTİSAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Cilt: 13 **No:** 2 **Yıl:** 2021 **ISSN:** 2146-0817 (Online) (**ss.** 186-209)
Makale Geliş Tarihi: 16.09.2021 **Makale Kabul Tarihi:** 02.11.2021 **Çevrimiçi Yayın Tarihi:** 03.11.2021
Doi: https://doi.org/10.53881/hiad.996350

-ARAŞTIRMA MAKALESİ-

GÖÇ AKIŞI VE MUTLULUK ENDEKSİ: G7 ÜLKELERİ ÜZERİNE GÖÇ ANALİZİ (2006-2019)*

Bilge ÇİPE[1]
Dr. & 100/2000 YÖK Doktora Bursiyeri
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
E-mail: cipebil@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-7598-0291

Dilek USANMAZ
100/2000 YÖK Doktora Bursiyeri
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
E-mail: dilekusanmaz06@gmail.com
ORCID ID: 0000 0003 0871 3841

Öz

İnsanoğlu tarih boyunca çeşitli nedenlerden dolayı sürekli mekân değişikliği yapmıştır. Göç etmek fiiline karşılık gelen bu hareketliliğin nedenleri her dönem değişmektedir. Örneğin bundan beş yüzyıl önceki insanların göç nedeni bugünkü göç nedenlerinden çok farklıdır. Değişen yaşam koşulları ve küreselleşme ile göç hareketleri daha hızlı ve daha geniş kapsamlı olmaktadır. Bugün insanların yaşadığı mekânlardan göç etme sebeplerinden en önemlisi düzgün hayat şartları, geniş sosyal olanaklar ve özgürlüktür. İşte bu sebepler, son yıllarda iktisatçılar

***** Bu makalede bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyulmuştur.

[1] **Sorumlu Yazar:** cipebil@gmail.com

Atıf (APA): Çipe, B. & Usanmaz, D., (2021), Göç Akışı ve Mutluluk Endeksi: G7 Ülkeleri Üzerine Göç Analizi (2006-2019), Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi, 13 (2): 186-209., https://doi.org/10.53881/hiad.996350

Lisans: Bu makalenin kullanım izni Creative Commons Attribution-NoCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND3.0) lisansı aracılığıyla bedelsiz sunulmaktadır.

tarafında çekici bir konu haline gelen "mutluluk" kavramına denk gelmektedir. Artık ülkeler refah seviyelerini sadece iktisadi dayanaklara değil aynı zamanda ülke insanlarını mutlu kılan etkenlere göre de ayarlamaktadır. Sosyal politikaları genişletmek ve daha yararlı hale getirmek için mutluluk endeksi verilerinden faydalanılmaktadır.

Bu çalışmada sürekli ve artan bir şekilde göç alan ve aynı zamanda mutluluk seviyeleri her zaman üst düzeyde olan G7 ülkeleri araştırılmıştır. "İnsanlar göç kararı alırken gideceği ülkenin mutluluk endeksi verilerinden ne derece etkilenmektedir?" sorusunun yanıtı araştırılmıştır. Yapılan ampirik analizlere göre insanlar, bir yerden bir yere göç ederken (savaş, doğal afet, terör gibi zorunlu etkenler hariç) gideceği ülkenin hayat şartlarına, iş olanaklarına, eğitim, sağlık gibi sosyal haklarına, özgür, yaşam biçimi ve ülke yönetiminin yerli olmayan halka sunduğu olanaklara göre karar vermektedir.

Anahtar Kelimeler: *Göç, Mutluluk, Mutluluk Endeksi, Dinamik Panel Model*

Alan Tanımı: *Mikro İktisat*

MIGRATION FLOW AND HAPPINESS INDEX: MIGRATION ANALYSIS ON G7 COUNTRIES (2006-2019)

Abstract

Throughout history, human beings have constantly changed places for various reasons. The reasons for this movement, which corresponds to the act of immigration, change every period. For example, the migration cause of people five centuries ago was very different from today's migration reasons. Changing living conditions and globalization and migration movements are faster and wider. Today, the most important reason for migrating from the places people live is the proper conditions of life, extensive social opportunities and freedom. That is why these terms are equivalent to the concept of "happiness", which has become an attractive topic on the part of economists in recent years. The countries adjust their welfare levels not only on economic bases but also on the factors that make the country happy. Happiness index data is used to expand social policy and make it more useful.

In this study, the G7 countries, both continuously and increasingly migrating and at the same time happiness levels, have been searched. We searched for the answer of the question: "How much are people affected by the happiness index

given the country they will go to in case of immigration?". Empirical results show that while people migrate from one place to another (except for compulsive factors such as war, natural disaster and terrorism), the decision to go to the living conditions of the country, job opportunities, social rights such as education and health, free life style, serve.

Key Words: *Migration, Happiness, Happiness İndex, Dynamic Panel Model*

Jel Codes: *C23, F22, I31*

I. GİRİŞ

Mutluluk kavramı son yıllarda akademik anlamda disiplinler arası çalışmalar için önemli bir kaynak olmuştur. Özellikle iktisat biliminin ilgi alanına giren bu kavram ile yeni ölçümler yapılarak yeni endeksler oluşturulmakta ve bu endeksler hem hükümetlerce hem de akademisyenlerce veri sağlama amacı ile kullanılmaktadır. Ülkeler arası mutluluk seviyelerini karşılaştırmak ve ülke politikası belirlemek amacıyla bugün birçok örgüt, araştırma şirketi, devlet kurumu ve akademisyen mutluluk ölçekleri oluşturulmaktadır (Kahneman ve Krueger (2006); Easterlin (2001); Mentzakis ve Moro (2009); Pedersen- Schmidt (2011)). Mutluluk endeksleri oluşturulurken kullanılan ölçekler ve bu ölçeklerin işleyişi her geçen gün gelişmektedir. Mutluluk kavramının insandan insana farklı algılanması ve ölçülmesi zor bir kavram olmasından dolayı endeks çalışmaları her geçen gün daha da çeşitlenmektedir. Sosyal olgular bireyin ve toplumun mutluluğu için önemli olduğundan özellikle son yapılan endeksler bu alanlar üzerine odaklanmaktadır (WHR,2017, et: 28/05/2021). Bu sosyal olgulardan biri de göç kavramıdır.

Mutluluk; insanlık tarihi açısından bu denli önemli bir kavram iken mutsuzluğun nedenleri üzerinde çalışmalar yapılmasının, refah seviyesi üzerindeki olumlu değişkenlerin gözlemlenmesine katkı sağlayacağı söylenebilir. Bu durumda özellikle akademik anlamda geniş bir araştırma alanı olan "göç" kavramı karşımıza çıkmaktadır. Dünya tarihi boyunca insan-mekân ilişkisini oluşturan unsurlar insanoğlu için yaşam alanını değerli kılmıştır. Göç kavramı ise bu bağın zedelendiği noktada ortaya çıkan bir olgudur. Gerek bireyler gerekse toplumlar çeşitli nedenlerden dolayı yaşadıkları mekânları terk edip başka mekânlara göç etmişlerdir. Bu olgu mekânsal anlamda bir yer değiştirmenin yanında toplumun ve bireyin değer ve anlam dünyasının değişimi ve dönüşümü anlamına da gelmektedir (Ekici ve Tuncel, 2015). Göç eden insanlar ile göç edilen mekânların niteliksel ve niceliksel anlamda farklılıklarının olması yanında, göç etme nedeni,

göçün kapsamı ve işleyişi arasındaki farklılıklar sebebi ile her göç bir diğer göçten farklı özellik taşımaktadır (Yılmaz, 2014). Göç olgusu her ne kadar sebep, işleyiş ve kapsam olarak farklı farklı olsa da bu konuda yapılan çalışmalarda olguyu genelleştirmek için birçok belirleyici unsur kullanmaktadırlar. Marquez, Pino ve Tena (2018)'nın çalışmasında insanların başka ülkelere göç etme kararlarını ortaya çıkaran farklı mutluluk etkenleri üzerine tercihlere dayalı alternatif bir metot öne sürülmüştür. Farklı bir açıdan Tiebout (1956) insanların kamu malları ve vergi yüklerinde iyileştirme sağlayan bir toplum bulmak için bulundukları topraklardan ayrıldıklarını öne sürmekte ve bu meselenin başlı başına bir analiz konusu olduğunu özellikle belirtmektedir.

Bu çalışmada göç akış yönünün ve boyutunun mutluluk göstergelerinden nasıl etkilendiği 2006-2019 yılları arasında G7 ülkeleri üzerinden açıklanacaktır. Göç ve Mutluluk Endeksi mukayese edilerek G7 ülkeleri üzerine göç sebeplerinin analiz edileceği bu çalışmanın bundan sonra yapılacak olan araştırmalara yardımcı olacağı görüşündeyiz. Çalışmada seçilen ülkelerin yoğun göç alan ülkeler olması yapılacak ampirik analiz açısında güçlü sonuçlar verecektir. Ayrıca çalışmada kullanılan Panel VAR ve Dinamik Panel Model Tahminleri (PMG, MG ve DFE) ile elde edilen bulgular daha sonra yapılacak olan çalışmalara referans olabilecek niteliktedir. Bu anlamda çalışmanın literatüre ilk katkısı göç ile mutluluk arasında ilişkiyi Panel VAR yöntemi ile ortaya çıkarmaktır. İkinci katkısı ülkelerin mutluluk ve iyi yaşam düzeylerinin göç etkenleri arasında olup olmadığının belirlenmesidir. Üçüncü katkısı göç koridorlarını oluşturan sebepler arasında mutluluk ve refah düzeyi etkeninin araştırılması olacaktır. G7 ülkelerinin en fazla göç alan ülkeler olmasının yanında, bu ülkelerin hem mutluluk hem de refah düzeylerinin yüksek olması çalışmamızı bu ülkeler üzerine yapmamızı sağlamıştır.

Çalışma şu şekilde tasarlanmıştır: 2. Bölümde mutluluk kavramı ve mutluluk endeksleri, göç kavramı, çeşitleri, nedenleri ve işleyişi hakkında bilgi verilerek, mutluluk- göç ilişkisine değinildikten sonra konu ile ilgili yapılan literatür çalışmalarına yer verilecektir.3. bölümde ampirik analiz ile ilgili bilgi verildikten sonra 2006-2019 yılları arasında G7 ülkelerine yapılan göç rakamları ile bu ülkelerin mutluluk endeksleri panel VAR ve Dinamik Panel Model tahmin yöntemleri ile test edilecektir. Son olarak 4. bölümde sonuçlar ve öneriler yer alacaktır.

II. MUTLULUK VE GÖÇ KAVRAMI

2.1 Mutluluk kavramı ve Mutluluk Endeksi

Tanımı ve kapsamı üzerine çok fazla bakış açısı ve görüş olsa da "mutluluk" kavramı genel anlamda insanın hayatı boyunca ulaşmayı istediği amaçların gerçekleşmesinin sonucunda yaşadığı tatmin düzeyidir şeklinde bir tanım yapılabilir. Aristotales'in konu hakkındaki temel yargısı mutluluk kavramının çıkış noktasını oluşturmaktadır: Ona göre "tüm insanlar mutluluğu aramaktadır ve mutluluk insan yaşamının ereğidir" (Ethics, I,7). Aristoteles'e göre: *Mutluluk, kendilerini ve eylemlerini belli nitelikte oluşturan kişilerde bulunacaktır." (Aristoteles, Eudemos'a Etik)*

Burada mutluluğun talihten ya da doğaya göre oluşan durumlardan değil bilakis insanın eylemlerinin ve çabasının sonuçlarından oluşan bir durum olduğu sonucuna varılmaktadır. Bireyler ve toplumlar yaşadıkları mekânda hayat kalitelerini artırarak mutlu olmayı hedeflemişlerdir. Son zamanlarda yoğun bir şekilde tartışılmakta olan bu kavram, birçok bilim dalının ilgi alanına girmektedir. İktisat tarihine girişi çok eskiye dayanmayan bu olgu üzerine birçok analiz ve ölçümler yapılmaktadır. Yaklaşık 30 yıl öncesine kadar mutluluk ölçümleri için belirlenen kıstaslar oldukça sınırlı çerçevede alınmıştır. Hatta bu çalışmaların asıl amacı sadece öznel psikolojinin gelişmesine katkıda bulunmaktır (WHR, 2017).

Mutluluk endeksi çeşitleri oluşturulmadan önce ülkelerin mutluluk seviyesi sadece GSYH ile ölçülmekteydi. Kişilerin gelirlerindeki artış, onların mutluluğunu artıran tek unsur gibi algılanmaktaydı. Belirli bir dönemden sonra mutluluğun sadece kişi başına düşen gelirle hesaplanmasının eksik bir hesaplama olduğu öne sürülmüştür. Zaman geçtikçe konuyla ilgili daha kapsamlı araştırmalar yapılmıştır. Bilimsel makale sayısı artmış ve bu konu, öznel ve toplumsal mutluluk ölçümü alanında uzman olan bilim insanlarının rehberliğinde ulusal ve uluslararası istatistik kurumlarınca ele alınmıştır (WHR, 2017). Yapılan çalışmalarda gelirin mutluluk üzerindeki yadsınamaz etkisine değinilirken, fazla gelirin fazla mutluluk anlamına gelmediği sonucu veren tespitler ön plana çıkmıştır (Gül, 2020: 374). Bu iki çelişkili sonuç üç psikolojik etki ile tanımlanmaktadır:

-Tekrar eden ve sürekli olan durumlar zamanla aynı etkiyi vermezler.

-Mutluluk gelir ile değil kişinin amaç ve istekleriyle ilgilidir. Gelir bu durumda yalnızca bir araçtır.

-Gelirin verdiği mutluluk mukayese ile anlam kazanmaktadır. Yani gelirin miktarından çok görece zenginlik önemlidir (Easterlin, 1974: 84-125).

Mutluluğun, demografik, ekonomik, fiziksel, çevre, sosyal çevre ve içinde yaşanılan ülkenin sosyo-ekonomik durumu gibi değişkenlerin bileşimi sonucunda oluştuğunu belirtenlere göre, mutluluk ile yaşamdan alınan memnuniyet arasında büyük bir yakınlık söz konusudur (Şeker, 2010). GSMH değerli bir hedeftir, ancak bu hedef ekonomik istikrarın tehlikeye düştüğü, topluluk uyumunun yok edildiği, değerlerin desteklenmediği, etik standartların feda edildiği veya dünya ikliminin tehlikeye düştüğü noktada mutluluk için takip edilecek son kalem olmaktadır. (WHR, 2012).

Son dönemde iktisat alanında mutluluğun ölçülmesi ile ilgili birçok çalışma yapılmaktadır. Dünya Mutluluk Raporlarında belirtildiği üzere mutluluk, temel olarak dış faktörler ve kişisel faktörler şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Dış faktörler; gelir, iş, hükümet, toplum, değerler ve bölgelerden oluşurken, kişisel faktörler mental ve fiziksel sağlık, aile, cinsiyet, yaş ve eğitimden oluşmaktadır. Analizlerin tümünde zengin ülkeler ile karşılaştırıldığında fakir ülkeler için gelir en önemli faktör iken sosyal güven, çalışma hayatının kalitesi, özgürlük gibi faktörlerin mutluluk üzerinde etkileri daha güçlüdür (WHR, 2012). Literatür gözden geçirildiğinde ise, yaş, fiziksel sağlık, çalışma tarzı, ebeveynlik, stres, yaşam tarzı ve kişilik yapıları yaşam memnuniyetinin başlıca belirleyicileri olmaktadır (Chow, 2005).

Dolan, Peasgood, White, (2008), mutlulukla ilgili ekonomi literatürünün çok kapsamlı bir şekilde gözden geçirilmesini sağlayarak altı sınıflandırma önermektedir: (1) mutlak ve nispi gelir; (2) yaş, cinsiyet, etnik köken, hane halkı büyüklüğü, çocuk sayısı, eğitim durumu ve medeni hal gibi kişisel özellikler; (3) eğitim, sağlık (ya da yaşam beklentisi), iş sektörü ve işsizlik gibi sosyal gelişim özellikleri; (4) iş sahibi olma, başkalarına ilgi gösterme, toplum katılımı ve gönüllülük, din etkinlikleri gibi değişkenler tarafından tanımlanan zamanın nasıl kullanıldığı; (5) kişinin kendisine ve başkalarına karşı tutumu ve inançları, evlilik ve yakın ilişkiler, aile ve arkadaşlar açısından başkalarıyla olan ilişkilerinin özellikleri; (6) daha geniş ekonomik, sosyal ve politik çevre, enflasyon, refah sistemi ve kamu sigortası, ekonomik özgürlük, iklim, doğal çevre, güvenlik ve politik özgürlük gibi çeşitli özellikler ile temsil edilmektedir.

2016 yılında güncellenen Dünya Mutluluk Raporunda ulusal yaşam değerlendirmeleri yeni temel değişken açısından açıklanmıştır (WHR, 2016). Bu değişkenler;

-Kişi başına düşen GSYİH,

-Sosyal destek,

-Sağlıklı yaşam beklentisi,

-Yaşam seçimlerini yapma özgürlüğü,

-Cömertlik

-Yolsuzluktan kurtulma özgürlüğü.

Bu altı değişken, ülkeler arasındaki ulusal yıllık ortalama değişimin neredeyse dörtte üçünü açıklamaktadır (WHR, 2017). Bu değişkenler ışığında hazırlanan raporlara göre 2020 yılında en mutlu üç ülke Finlandiya (7.80), Danimarka (7.65) ve İsviçre (7.56) iken en mutsuz üç ülke Zimbabve (3.30), Güney Sudan (2.82) ve Afganistan (2.57) olmuştur (WHR, 2020). 153 ülke için oluşturulan bu endekse göre ilk 10 ülkede, yaşam değerlendirmeleri 0 ila 10 arasında ortalama 7.46 iken, son 10 ülkenin ortalaması ise 3,31'dir. Aradaki 4 puanlık fark, endekste kullanılan değişkenlerden kişi başına düşen milli gelir, sosyal destek ve sağlıklı yaşam beklentilerinin düşük olmasından kaynaklanmaktadır.

2.2 Göç Kavramı ve göçün nedenleri

Mutluluk kavramının son yıllarda iktisat literatürüne girmesi ile bu kavramı oluşturan öğelere de dikkat çekilmektedir. Kişi mutlu olmak için nasıl bir hayat yaşamalıdır? Ya da toplumların mutluluğu ne gibi etkenlere bağlıdır? Sosyal olgular kişinin öznel anlamda iyi olmasını ne derece sağlamaktadır? Mutluluk kavramı daha önce de belirtildiği üzere, hem toplumsal hem de bireysel bir olgudur. Elbette bu kavrama etki eden ya da bu kavramdan etkilenen başka olgular da bulunmaktadır. Göç, bu anlamda mutluluğu etkileyen ve aynı zamanda mutluluktan etkilenen bir olgu karşımıza çıkabilmektedir.

Göç kararları bireyin elde edebileceği potansiyel faydalara dayanmaktadır. Mutluluk ise direk bireyin gerçekleşmiş faydası ile ilgilidir. Bu bakımdan her iki kavramın etkileşimi kaçınılmaz olmaktadır. Bu iki olgu arasındaki bağlantı iki şekilde tanımlanabilir: Birincisi mutluluğun göçü etkilemesi; yani mutsuz ülkelerdeki insanların daha mutlu ülkelere göç etmek için motive olması, ikincisi ise göçün mutluluğu etkilemesi durumudur. Göçmenlerin varlığı, ev sahibi ülkenin insanlarını olumlu ya da olumsuz etkileyebilmektedir. Her iki etkileşim durumu olası ve makuldür. Bu nedenle duruma nedensellik yönü ile değil ilişki anlamında bakmak gerekmektedir (Polygreen ve Simpson 2011). Başta ekonomik nedenler ve güvenlik kaygısı olmak üzere insanlar toplu bir şekilde bulundukları

yerden daha müreffeh mekânlara göç etmektedir. Neo klasik akımın göç teorisinde bireyler göç öncesine ve sonrasına dair net ve tam bir bilgiye sahip olduklarından rasyonel kararlar almaktadır. Göç eden birey gelir artırımı ile yüksek fayda elde etmek istemektedir. Sosyal, kültürel ve psikolojik faktörleri göz ardı eden Neo klasik akımın bu teorisi daha sonra reel sonuçlar ile sarsılmıştır (Gül, 2020). Literatürde (Frank, 1999, Easterlin, 1995, Easterlin, 1974, Dusenberry, 1949)maddi refah ile insan tatmini arasında sıkı bir ilişkinin varlığına dair şüphe etmeyi gerektiren tespitler bulunmaktadır (Osborne, 2003). Göç unsurunu insan refahındaki bir ölçüt olarak kullanırken, mutluluğu belirleyen faktörlerde ortaya çıkan karışıklığa değinmek gerekmektedir. Mutluluğu belirleyen mikro düzeydeki anketler mutluluk ile gelir arasında yalnızca mütevazi bir ilişkiyi tespit ederken tercihler ön plana çıkmaktadır. Bu anlamda gelirin tercihleri gerçekleştirmede daha geniş bir alan sağladığı sonucu kaçınılmaz olmuştur (Osborne, 2003).

Tarihsel süreç içerisinde insanlığın gündeminden düşmeyen göç, özellikle 2000'li yıllardan sonra tüm dünya ülkelerinin öncelikli konusu olmuştur (Ekici ve Tuncel, 2015). Her canlının doğduğu yer ile yaşadığı mekân arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır. Özellikle insanın oluşumu ve gelişimi için fiziksel ve sosyal çevrenin etkisi büyük bir anlam ifade etmektedir. Mekânsal anlamda değişikliğe tekabül eden göç, kişinin başta psikolojik durumunu etkilerken, sosyolojik anlamda topluma ait olan her durumu etkileyen bir faktördür. Bu açıdan göç eylemi, hem göç edenler hem de ikamet edenler için yeni bir etkileşim ve oluşum koşulları belirlemektedir. Bu koşullar bir yandan ekonomik hayat için yeni bir dinamizm kazandırırken diğer taraftan bir sömürü düzeni oluşturabilmektedir. Toplumsal değişime ortam hazırlayan bu olgu, göç edenler için yeni fırsat ve/veya sorun alanları teşkil edebilmektedir. Bu bakımdan göç eden insanların göç etme amaçlarına odaklandığımızda, onların yeni mekânlarında mukim bir hayat kurmak için risk aldıkları ve bu riskten kaynaklanan bir dizi sorun yaşadıkları gözlemlenmektedir.

İnsanların yaşadıkları mekânları terk etme sebeplerinin en başında doğal olaylar bulunmaktadır. Sanayi Devrimi sonrasında insanlar genelde (zorunlu nedenler hariç) ekonomik refah için göç etmişlerdir. Teknolojinin gelişmesi ile beraber insanlar ekonomik refahın yanı sıra daha özgür ve daha mutlu yaşayacakları alanlara doğru taşınmışlardır. Bu bakımdan iradi ve gayri iradi olarak sınıflanan iki tür göç bulunmaktadır. İradi göç sürece yayılan ve sürdürülebilir olan, hem göç edenler açısından hem de mukimler açısından adaptasyon noktasında sorun oluşturmayacak göçlerdir. Bu göçler genel anlamda kişilerin daha iyi bir yaşam

sürmek amacı ile mutsuz oldukları ülkelerden daha mutlu olan ülkelere doğru akımlarına karşılık gelmektedir. Temel belirleyici etken ekonomidir. Gayri iradi yani zorunlu göçlerde durum tamamen farklıdır. Kişiler ve toplumlar savaş, doğal afet, terör, sürgün gibi zorunlu durumlardan dolayı ülke seçme lüksleri olmadan sığınacak bir mekân aramaktadır. Bu göçlerin asıl belirleyicileri ise siyasi etkenlerdir (Ekici ve Tuncel, 2015).

Göç akışı ile mutluluk karmaşık bir yapıya sahiptir. Göç eden insanların özgürlük için göç etmeleri durumunda göç ettikleri mutlu ülkede daha özgür olacakları muammadır. Yani göç edilen ülke politikaları göçmenler için aradıkları mutlu ortamı sunamayabilir. Bunun yanında göçmenler özgür bir hayata kavuşsalar dahi gerek adaptasyon süreci gerekse mukimlerin bakış açısı süreci uzatan önemli faktörler olmaktadır (Polygreen ve Simpson, 2011). Dolayısıyla kişinin yaşam standardını iyileştirme arzusu göçün en tutarlı motivasyonu olarak görülebilir.

Dünya Göç Raporu (2020)'na göre 2020 yılı sonunda dünya genelinde 280,6 milyon göçmen bulunmaktadır. Bu rakam dünya nüfusunun %3,6'sına denk gelmektedir. 2019 yılında Avrupa ülkeleri 82 milyon, Asya ülkeleri ise 84 milyon uluslararası göçmene ev sahipliği yaparak toplam göçmen rakamının %61'ini karşılamıştır (WMR, 2020: 24). Dünya Mutluluk Raporu (2020)'nda ise Finlandiya (7,80), Danimarka (7,65) ve İsviçre (7,56) en mutluluk sıralamasında ilk üç ülke iken Zimbabve (3,30), Güney Sudan (2,82) ve Afganistan (2,57) son üç ülke olarak yansımıştır.

2.3 Literatür Taraması

Mutluluk alanında anahtar bir kavram haline gelen Easterlin Paradoksu, Richard A. Easterlin'in (1974) makalesi ile gündeme gelmiştir. "Easterlin paradoksu", bir toplumun ekonomik gelişimi ile onun ortalama mutluluk seviyesi arasında bağlantı bulunmadığını ileri sürmektedir. Bu paradoks, uzun yıllar boyunca çok sayıda zengin veri kümesi analiz edilerek değerlendirilmiştir. Richard Easterlin diğer makalelerinde de gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde zaman içindeki mutluluk ve GSYH arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Her iki değişken türünde toplam gelir ile ortalama mutluluk arasında bir bağ olduğuna dair çok az kanıta ulaşmıştır. Buna karşın, ülkelerde geliri daha fazla olanların daha mutlu olduğuna dair güçlü kanıtlar da bulunmaktadır.(Stevensons ve Wolfers, 2008). Yine Scitovsky'nin (1976) "The Joyless Economy: An Inquiry into Human Satisfaction and Consumer Dissatisfaction" ı bu alandaki önemli çalışmalardan biridir. Scitovsky insan memnuniyeti geniş bir yelpazede ele almış ve ekonomik alanların insan mutluluğu üzerinde etkin olan nedenlerden sadece bir tanesi olduğunu öne

sürmüştür. Neden bazı tatminler ekonomi ile ilgili iken bazı tatminler ekonomiden tamamen uzaktır? sorusuna yanıt aramıştır. Rondriguez (2001) çalışmasında yaptığı tipolojide, mutluluğu basit ifadeler ile kavramsallaştırmaya çalışmıştır. Belirlediği 8 kriter ile farklı mutluluk tanımları oluşturmuştur.

Kavramsal Referanslı Mutluluk Tanımları

Kavramsal Başvuru	Basit Tanım	Örneklemdeki % dağılımı	Kaynak
Stoacılık	Mutluluk her şeyi olduğu gibi kabullenmektir	14,6	içsel
Erdem	Mutluluk, başkalarıyla ve kendimizle olan ilişkilerimizde doğru hareket etme duygusudur.	8,2	içsel
Haz Alma -Eğlence	Mutluluk; hayatta elde edilen şeylerin tadını çıkarmaktır.	14	dışsal
An'ı Yaşama	Mutluluk; Hayatta yaşanan her anın tadını çıkarmaktır.	11,6	kısmen dışsal
Memnuniyet	Mutluluk; kişinin sahip olduğu şeylerden ve kendinden memnun olmasıdır.	24,2	dışsal
Ütopik	Mutluluk ulaşılamaz bir hedeftir ve biz ona ulaşmaya çalışırız.	7,7	içsel
Huzur	Mutluluk, ulaşılabilir olanın ötesine bakmadan, sakin bir yaşam sürmektedir.	8,1	kısmen içsel
Gerçekleştirme	Mutluluk yetenek ve kapasitelerimiz tamamen kullanmaktır.	11,7	kısmen dışsal

Kaynak: Rojas (2007)

Rojas (2007) belirli bir örneklem grubu üzerinde Kavramsal Referanslı Mutluluk Teorisi çalışmıştır. Anket çalışması sonucunda analize tabi tutulan verilerin sonuçlarında mutluluk ile gelir arasındaki ilişki, belirlenen 8 kritere göre değişmektedir. Yani içsel ve kısmen içsel olan tanımlamalar ile gelir arasında ilişki bulunamazken dışsal ve kısmen dışsal tanımlamalar ile gelir arasında ilişki pozitif çıkmıştır. Konuyu açıklık getirmek gerekirse erdem ve huzur, kişileri içsel anlamda mutlu eden kavramlar olup bu kavramların gelir ile ilgisi

bulunamamıştır.

Bartram (2011) ise çalışmasında göç, gelir ve mutluluk ilişkilerini araştırmıştır. Bartram (2011)'a göre gelirdeki artış mutluluğu artırmamaktadır. Elbette ki gelir ve mutluluk ilişkisinin içerisine göç faktörü girince durum değişmektedir. Gelirini artırmak için göç eden bir insanın mutluluk ölçüsü farklı çıkmaktadır. Çalışma, Amerika'daki göçmenler üzerinde gelir ve mutluluk bağlamında yapılmıştır. Göçmenlerin gelir artışındaki mutluluk ölçüsü istisnai bir durum olsa da uzun vadede yerli halktan daha az mutlu oldukları anlaşılmaktadır.

Marquez ve Diğ. (2018) göç dalgaları ve mutluluk ilişkisi ile ilgili yeni bir endeks oluşturmuştur. Ülke mutluluklarını artırmak için yaygın olarak kullanılan anket temelli bir endekse, göç akışına etki eden unsurlar eklenerek yeni bir endeks önerilmiştir. Endeks oluşturmada 112 ülke verileri Gravity modeli ve Sabit Etkili Vektör Ayrıştırma modeli (Fixed Effects Vector Decomposition(FEVD)) ile analiz edilmiştir.

Frey (2011)'e göre Mutluluğu belirleyen faktörler politika yapmak için en önemli belirleyicilerden biridir. Bu faktörler gelir düzeyinden bağımsız olarak çok sayıda ülke için benzer özellik gösterir. Ülkelerin mutluluk seviyelerini üst düzeylere çıkarmak için sadece akademisyenler değil aynı zamanda politika yapıcıları da uğraşmaktadırlar. Hatta bu konuda adı en çok duyulan ülkelerden biri Bhutan Krallığıdır. Bu ülke Gayri Safi Milli Hasıla yerine Gayri Safi Milli Mutluluğu maksimize etmek için çalışmalar yapmıştır. Frey'in çalışmasında ekonomik Belirleyiciler, siyasi belirleyiciler ve psikolojik belirleyiciler net bir şekilde aktarılmıştır.

Veenhoven ve Dumlubağ (2015), "İktisat ve Mutluluk" isimli çalışmalarında ülkelerin mutluluk arayışlarının tarihsel incelemesini yapmıştır. İlk olarak mutluluğa dair dönemlendirme yapılmış akabinde iktisatçıların mutluluğa yönelme sebepleri ile "bugün daha mı mutluyuz? sorusuna cevap aranmıştır.

Polygreen ve Simpson (2011)'a göre mutluluk ile göç arasında U şeklinde bir ilişki olduğunu ileri sürmüşlerdir. Yaptıkları çalışmada mutsuz ülkelerden mutlu ülkelere doğru göç akımı olurken çok mutlu ülkelerdeki insanlar da daha az mutlu ülkelere göç edebilmektedirler.

Çirkin ve Göksel (2016) "Mutluluk ve Gelir" isimli çalışmalarında anket yöntemi kullanmışlardır. Elde ettikleri sonuçları Sıralı Tahmin yöntemi ile analiz etmişlerdir. Çalışmaya ait en önemli bulgu mutluluk ile yaşam doyumunun gelirden bağımsız olmasıdır. Yani gelir seviyesindeki artış kişinin mutlu olma

durumu ile anlamsız iken yaşam doyumu ile istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır.

Giray, Yorulmaz ve Ergüt (2016), yaptıkları çalışmada mutluluğun disiplinler arası bir kavram olduğunu belirtip suç olgusuna benzetmektedirler. Gini katsayısı kullanılarak Avrupa Birliği ülkeleri ve Türkiye için etkileşimli değişkenler olan göç, suç oranları, Gini katsayısı ve mutluluk kavramları kümeleme teknikleri ile gruplandırılmıştır. Suç ve mutluluk olgusu göç ve gelir dağılım ile ilişkilendirilmiş ve Türkiye'nin bu konularda yeri irdelenmiştir.

Shamsuddin ve Katsaiti (2020)'nin Almanya'daki göçmenler üzerine yaptığı çalışmada yaşam memnuniyetinin ülkedeki kalış sürelerini uzattığı tespit edilmiştir. Ayrıca kalış süresinin uzatılması konusunda kadın ve erkeklerin farklı davranışlar sergilediği ortaya konulmuştur. Erkekler eğitim, kişisel gelir ve eşin ikamet ettiği yer ölçütleriyle kalma sürelerini belirlerken, kadınlar çocuk sayısına ve diğer göçmen kadınların gelirlerine göre hareket etmektedir.

III. ÇALIŞMANIN KAPSAMI METODOLOJİ VE DATA

3.1 Çalışmanın Kapsamı

Çalışmanın giriş bölümünde de bahsettiğimiz gibi mutluluk ve göç olgusu sosyal bilimlerin her zaman gündeminde olan konulardan biridir. Litaratür taramasında da görüldüğü üzere her iki konu hakkında sürekli çalışmalar yapılmakta ve her çalışma ile konuların alanı genişletilmektedir. Çalışmanın kapsamı G7 ülkelerinin 2006-2019 yılları arasındaki yıllık göç verileri ile yine bu ülkelerin 6 değişkenden oluşturulmuş Mutluluk endeks verileridir. Bu anlamda; ilgili ülkelerin göç verileri Uluslararası Göç Örgütü (IOM), Dünya Bankası, Eurostat ve ülke bazında hazırlanan kaynaklardan alınmıştır. Mutluluk Endeksi için ise World Happiness Database ve World Happiness Report datalarından faydalanılmıştır. Bu çalışmanın amacı öncelikli olarak G7 ülkelerinin aldığı göç ile mutluluk seviyeleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Ele alınan ülkeler Dünya Mutluluk sıralamasında üst sıralarda olması ve yüksek göç alması sebebiyle araştırmamıza konu olmuştur.

3.2 Metodoloji ve Bulgular

G7 ülkeleri için yapılan bu çalışmada panel veri setleri kullanılmıştır. Yapılan testlerde Göç (MigL) ve Mutluluk Endeksi (HappL) değişkenlerinin 2006-2019 yılları arasındaki verileri test edilmiştir. Panel veri tek başına zaman serisi veya yatay kesit verileri ile incelenemeyen konular için kullanılmaktadır. Zaman serisinde uzun dönem, yatay kesitte ise değişkenler arasındaki ilişki incelenirken panel veri yöntemlerinde hem zaman serisi hem de değişkenler arası ilişki analiz edilmektedir. Yani panel veri yöntemleri nicel ve nitel faktörlerin aynı yöntem

üzerinde görülmesine imkân vermektedir.

Hadri Birim Kök Testi

Bu çalışmanın verileri için ilk olarak, serilerin durağanlık yapısı incelemek üzere Hadri (2000) panel birim kök testi kullanılmıştır. Hadri (2000), hata terimlerine dayalı bir Lagrange Multiplier (LM) testi geliştirmiş ve bu test panelin herhangi bir serisinde "H0: birim kök içermez" hipotezini analiz etmektedir. Bu test, panel verilerde uzun periyotta ve yatay kesit sayısı orta büyüklükte olduğunda kullanılabilmektedir.

Tablo 1' de görüldüğü üzere Hadri test sonuçlarına göre ülkelerin her biri için değişkenler seviyesinde durağan sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 1. Hadri Birim Kök Testi

Değişkenler		Seviye
MigL	T-İstatistik	12,5140
	P-Değer	0.0000*
HappL	T-İstatistik	10,0087
	P-Değer	0.0000*

H0= Bütün değerler birim kök içermez

H1= Bazı değerler birim kök içerir.

%1 kritik değeri * ile ifade edilmiştir.

Panel VAR ve Granger Nedensellik Testleri

Analizde ikinci adım, gecikme uzunluğu (lag length) kriterlerini seçmektir. Tablo 2'de, Love (2016) ve Lu (2001) tarafından önerilen üç model seçim ölçütüne dayanan gecikme uzunluğu sonuçları gösterilmektedir. Bu tablo, en küçük MBIC, MAIC ve MQIC'ye sahip olduğundan, lag 1'in panel VAR için tercih edilen model olduğunu göstermektedir.

Tablo 2. Panel VAR Geçikme Seçimi

Lag	CD	J	J-Pvalue	MBIC	MAIC	MQIC
1	0.9961695	13,47111	0,3357475	-36,2465	-10,52889	-23,64375
2	0.9970251	9,756849	0,2825084	-23,38823	-6,243151	-12,98639
3	0.9974829	2,406968	0,6613684	-14,16557	-5,593032	-8,964653

Zaman serisi modellerinde eşanlılık var ise bu veriler içsel-dışsal ayrımı yapmadan aynı teste tabi tutulmalıdır. Panel VAR yaklaşımı bu düşünce ile geliştirilmiştir. Panel VAR yaklaşımı geleneksel VAR modelinin panel veri setlerine uygulanmış halidir. Gerek geleneksel gerekse panel VAR modellerinde kullanılan değişkenlerin tümü içsel olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle her bir değişkenin gecikmeli değerlerinin diğer değişkenler üzerine etkilerini görmek mümkün olabilmektedir (Batağı, 2005). Panel VAR modelindeki amaç değişkenler arasındaki etkileşimi belirlemektir. Bu etkileşim belirlenirken değişkenler durağan olmalıdır.

Çalışmada Panel GMM yaklaşımı kullanılarak tahmin edilen iki değişkenli panel VAR yönteminin bulguları Tablo 3'de görülmektedir. Hipotezi sınamak için, gecikme uzunluğu seçim kriterleri sonrasında analizin üçüncü aşaması olarak verimli GMM yaklaşımına dayalı PVAR modeli kullanıyoruz. 2 değişken için PVAR denklemi aşağıdaki gibi oluşturulmuştur:

$$MigL_{it} = \beta_i + \alpha_{it-L}\, MigL_{it-L} + \gamma_{it-L}\, HappL_{it-L} + f_i + \varepsilon_{it}$$
(1)

$$HappL_{it} = \pi_i + \gamma_{it-L}\, HappL_{it-L} + \alpha_{it-L} MigL_{it-L} + +f_i + \varepsilon_{it}$$
(2)

PVAR modelin hipotezi;

H_0= Bağımsız değişkenin etkisi yoktur.

H_1= Bağımsız değişkenin etkisi vardır

Tablo 3'te görülen panel VAR test sonucunda olasılık değerleri 0,05'in üzerinde olduğundan istatistiksel olarak anlamsızdır şeklinde yorumlanabilir. Bu nedenle H_1 hipotezi reddedilerek H_0 hipotezi kabul edilmektedir. Katsayı değerlerinde ise göç mutluluk endeksini negatif etkilerken, mutluluk endeksi göçü pozitif olarak etkilemektedir. Bu sonuçlar göçü etkileyen unsurun sadece mutluluk endeksi

olmadığını vermektedir.

Panel veri analizinde nedensellik ilişkisinin araştırılması Granger-Causality mantığına dayanmaktadır. Panel nedensellik için kullanılan model aşağıdaki şekildedir:

$$y_{it} = \alpha_i + \sum_{k=1}^{k} \gamma^k \, y_{it-k} + \sum_{k=1}^{k} \beta^{(k)} \, x_{it-k} + \epsilon_{it} \qquad (3)$$

Test edilen hipotez: Göç'ten Mutluluğa doğru nedensellik ilişkisi için;

H0= $\sum \beta i$ =0 (Göç'ten Mutluluğa nedensellik yoktur)

H1=$\sum \beta i \neq 0$ (Göç'ten Mutluluğa nedensellik vardır)

Tablo 3. Panel VAR ve Panel Granger Nedensellik Testi

Panel VAR Testi					**Panel Granger Test**		
	Katsayı	**Std. Hata**	**z**	**P>|z|**		Ch2	Olasılık
MigL-HappL	-0,337856	1,25435	0,25	0,788	MigL→HappL	0,073	0,788
HappL-MigL	0,0208911	0,0273959	0,76	0,446	HappL→MigL	0,582	0,446

Yine Tablo 3'te görülen Granger nedensellik olasılık değerleri 0,05'in üzerinde olduğundan her iki değişken için birbirinin nedeni değildir sonucuna ulaşılmıştır.

Dinamik Panel Model Tahminleri

Değişkenler arasında eşbütünleşme varlığını tespit etmek için üç Dinamik Panel Tahminci'si önerilmektedir. İlki Pesaran ve Smith (1995)'in önerdiği MG (Ortalama Grup) tahmincisidir. MG en az kısıtlayıcı prosedüre sahip olmasının yanı sıra seriler arası kısıtlamanın uygulanmadığı tüm parametrelere izin vermektedir. Uzun dönemli parametreler seriler için tek tek ARDL modelinden türetilmektedir. Bu tahminci ayrıca her seri için ayrı ayrı regresyon tahmini yapmaktadır. Katsayı ortalamaları alınarak ya da verilere havuzlama yapılarak eğim katsayılarının ve hata terimlerinin aynı olduğu varsayılmaktadır (Pesaran ve Diğ. 1999). İkinci tahminci olan PMG (Havuzlandırılmış Ortalama Grup) homojen uzun dönem katsayılarını varsaymaktadır. PMG tüm katsayıların ve hata varyanslarının gruplar arasında farklılık göstermesine izin vererek tahminde

bulunurken eğim katsayılarının ve hata terimlerinin geçerli olduğunu belirtmektedir. Her durumda mevcut seri gözlemlerinin sayılarını hesaba katarak, kısa vadeli dinamikleri her ülke için belirlenen veriler olmasına izin veren bir avantaja sahiptir. Pesaran ve Diğ. (1997,1999) tarafından önerilen PMG tahmincisi panellerde havuzlama ve ortalama almayı aynı anda yapmaktadır. PMG tahmincisi katsayıları hesaplarken ağırlıklandırılmış bir tahminde bulunurken MG tahmincisi katsayıların bireysel yatay kesitlerine göre ağırlıklandırılmamış ortalamasını almaktadır (Blackburne ve Frank, 2007).

ARDL (1,1,1) modeli ile oluşturulan denklem 4:

$$MigL_{it} = \sum_{j=1}^{p} \alpha_{ij} MigL_{i,t-j} + \sum_{j=0}^{q} \delta_{ij}^{'} X_{it-j} + \mu_i + \varepsilon_{it} \quad (4)$$

Burada X diğer açıklayıcı değişkenlerin vektörüdür.

$$\Delta MigL_{it} = \emptyset_i \left(MigL_{i,t-1} - \beta_i^{'} X_{it} \right) + \sum_{j=1}^{p-1} \alpha_{ij}^{*} \ \Delta MigL_{i,t-j} + \sum_{j=0}^{q-1} \delta_{ij}^{*'} \Delta X_{i,t-j} + \mu i + \varepsilon it \quad (5)$$

Buradaki $\beta_i^{'}$ bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki uzun vadeli etkiyi ölçen vektördür. $\emptyset_i$ ise hata düzeltme vektörüdür. Diğer parametreler kısa dönem etkilerin katsayılarıdır.

Tahmincilerden üçüncüsü olan DFE (Dinamik Sabit Etkiler), sabit parametrelerin değişmesine izin verirken diğer parametreler için havuzlama yapan bir yaklaşımdır. Bu tahminciden elde edilen sonuçların tutarlılığı katsayıların her bir birim için aynı olup olmamasına bağlıdır (Güven ve Mert, 2016: 141). ECT (Hata Düzeltme Terimi), dinamik modellerde dengeyi sağlamak için kullanılmaktadır. Değişkenlerin dengeye ne kadar hızlı yaklaştığını/ uzaklaştığını göstermektedir. Ayrıca bu terim istikrarlı uzun vadeli bir ilişkinin varlığını da doğrulamaktadır (Chu ve Sek, 2014: 945).

Hausman (1978)'a göre uzun vadeli parametrelerin homojenliği öncelikli olarak görülmemektedir. Dinamik Panel Tahmin modellerinde katsayıların ortalamaları üzerindeki heterojenlik etkisi Hausman Testi ile belirlenmektedir. Hausman test sonucu hangi testi kullanmamız gerektiği noktasında fikir vermektedir.

H0= Uzun dönemde parametreler homojendir.

H1= Uzun dönemde parametreler heterojendir.

Eğer H0 kabul edilirse PMG, red edilirse MG test tercih edilmektedir. Uzun dönemde homojenlik varsayımı ile PMG testi tutarlı ve etkin bir test kabul

edilmektedir. Tablo 4 de görüldüğü gibi Hausman test istatistik değeri ki-kare değerinden büyük çıktığı için Havuzlandırılmış Ortalama Grup Tahmincisi (PMG) modeli kullanılmıştır.

Tablo 4. Dinamik Panel Model Tahminleri

		PMG	**MG**	**DFE**	**Hausman**
Uzun Dönem	**Katsayı**	-2,1455	-15,7368	-4,3036	ch2=0,21 Prob>Chi2 =0,6457
	T-İstatistik	-2,25	-0,58	-1,03	
	Olasılık	0,024***	0,562	0,304	
Kısa Dönem	**Katsayı**	-1,8830	-2,5831	-0,6753	
	T-İstatistik	-0,78	-1,01	-0,76	
	Olasılık	0,438	0,311	0,447	
ECT	**Katsayı**	-0,1729	-0,2366	-1,9515	
	T-İstatistik	-1,45	-1,85	-3,20	
	Olasılık	0,148	0,65	0,001***	

Tablo 4'te PMG, MG ve DFE sonuçlarında görüldüğü gibi; Uzun dönemde her üç model için negatif bir ilişki söz konusudur. Dolayısıyla göç eden insanlar için göç edilen ülkenin mutluluk endeksini oluşturan veriler önemli bir unsur olmaktadır. Mutluluk endeksi azaldıkça o ülkenin aldığı göç sayısı da düşmektedir (Savaş, doğal afet ve diğer olağanüstü nedenler dışında). Ayrıca sadece PMG için uzun dönemli anlamlı bir ilişki mevcuttur. Uzun dönemde PMG için mutluluk endeksinde %1 'lik bir azalış göçün % 2,14 oranında azalacağını, MG için mutluluk endeksinde %1'lik bir azalış göçün %15.73 azalacağını göstermektedir. Kısa dönemde üç model için negatif ve istatistiksel olarak anlamsız sonucu alınmıştır. Hata düzeltme katsayının negatif olması modeldeki değişim ve sapmaların bir dönem içinde PMG için % 17, MG için %23 oranında dengeye ulaşacağı sonucu vermektedir. Analizde kullanılan Dinamik Sabit Etkiler (DFE) tahmincisi değişkenler arasındaki uzun ve kısa dönem ilişkisini açıklamak için kullanılan MG ve PMG tahmincisini teyit etmek için kullanılmaktadır.

Karşılaştırma ve referans amaçlı DFE tahmini yöntemi hem uzun hem de kısa dönem katsayılarını kısıtlayan MG tahmin metodunun tersidir. Başka bir ifade ile DFE tahmin metodu, birden fazla ülkeye ait verilerin tek bir katsayı ile açıklar. Bu nedenle, tek tek ülkelerin katsayıları olmaksızın ortak bir katsayı sonucu vermektedir. Tablo 4'te görülen DFE tahmin sonuçlarında gösterildiği gibi, göç ve mutluluk endeksi arasında negatif ve istatistiksel olarak anlamsız bir ilişki mevcuttur.

Hausman testi sonucunda PMG tahmincisinin ülke bazında sonuçları Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. PMG sonuçları

Uzun dönem			
	Katsayı	**z**	**Olasılık**
HappL	-2,145523	-2,25	0,024***
Kısa Dönem			
	Katsayı	**z**	**Olasılık**
HappL	-1,883072	-0,78	0,438
ECT	-0,1728841	-1,45	0,148
Ülkeler			
	Katsayı	**z**	**Olasılık**
Almanya	-16,30922	-3,13	0,002***
Kanada	2,23359	1,40	0,161
Fransa	-0,4087932	-2,14	0,032***
İtalya	0,7056781	0,89	0,372
Japonya	-0,1106	-0,08	0,936
İngiltere	0,4439193	0,45	0,655
ABD	0,2639142	0,31	0,758

*** %1 düzeyinde anlamlılık

Tablo 5'te görülen PMG sonuçlarına göre mutluluk endeksi uzun dönemde negatif ve istatistiksel olarak anlamlıdır. Dolayısıyla tek etken olmamakla birlikte göçün artması mutluluk endeksinin artışına bağlı olmaktadır. Mutluluk endeksini oluşturan

-Kişi başına düşen GSYH,

-Sosyal destek,

-Sağlıklı yaşam beklentisi,

-Yaşam seçimlerini yapma özgürlüğü,

-Cömertlik ve yolsuzluktan kurtulma özgürlüğü gibi etkenler zorunlu sebepli göçlerde dahi dikkate alınan unsurlardır. Bu unsurlar göç eden insanlar için göç edilen ülke tercihinde can alıcı noktaları oluşturmaktadır.

Ülke bazında PMG sonuçlarına göz atıldığında, Almanya ve Fransa olasılık değerleri %1 anlamlılık düzeyinden küçük olduğu için istatistiksel olarak anlamlıdır. Almanya için mutluluk endeksindeki %1'lik bir azalış bu ülkeye göçü %16 azaltırken, Fransa'da %0,4 azaltacaktır. Kanada, İtalya, Japonya, İngiltere ve ABD olasılık değerleri istatistiksel olarak anlamsızdır. Katsayı değerlerine göz atıldığında, Mutluluk endeksindeki %1'lik bir artış, Kanada'da %2,23, İtalya'da %0,70, İngiltere'de %0,44, ABD'de ise %0,262lık bir göç artışına sebep olacaktır. Yine Mutluluk endeksindeki %1 azalış, Japonya'da %0,11'lik göç azalışına neden olacaktır.

IV. SONUÇ

Göçün kavramsal çerçevesinin çizilmesi için canlı ile mekân arasındaki bağın aşınma sebeplerini anlamak önemlidir. Toplumları göçe zorlayan etkenler tarih boyunca değişikliğe uğramıştır. Her dönem farklı nedenlerle göç eden insanların göç etme sebebinin altında aslında tek neden vardır:

"Daha iyi bir yaşam alanı bulmak"

Bu neden son zamanlarda sosyal bilimlerin ve politika yapıcıların özellikle eğildiği bir konu olan "mutluluk" kavramı ile buluşmaktadır. Bu konuda yapılan çalışmalar her geçen gün daha da genişlemektedir. Her ne kadar genişlese de mutluluk kavramı tam olarak ölçülemez bir kavramdır. Çünkü toplumları mutlu kılan etkenler her geçen yıl değişmektedir. Ayrıca mutluluk her ne kadar somut bir kavram gibi ele alınıp ölçülmeye çalışılsa da aslında soyut bir kavramdır. İnsanları mutlu kılan etkenlerin ölçülebilir nitelikte olabilmesi için çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. İyi yaşam isteği, sosyal destek, özgürlük gibi soyut kavramlar anket yöntemleri ile ölçülebilir bir duruma getirilerek birçok endeks oluşturulmaktadır.

Bu çalışmada "insanların göç etme kararında ev sahibi ülkenin, mutluluk endeks puanı ne kadar önemlidir?" sorusuna yanıt aranmıştır. Ayrıca araştırmada çift yönlü düşünerek her iki kavramın etkileşimine dikkat çekilmiştir. G7 ülkeleri göç

rakamları ve mutluluk endeksi üzerine yapılan bu çalışmada elde edilen bulgular ışığında;

- İnsanlar zorunlu göç sebepleri dışında yer değiştirme kararı alırken gideceği mekânın (ülke-eyalet, şehir vs) hayat şartlarını düşünmektedir.

-Mutlu ülkelerde göç verme durumu "özel" nedenlerden kaynaklanmaktadır.

-Mutluluk endeksi düşük ülke insanları daha iyi yaşam koşulları (ekonomik, sosyal haklar, yaşam standartları, özgürlük vs) için göç etmektedirler.

-Yapılan panel VAR analizi katsayı değerlerinde göç mutluluk endeksini negatif etkilerken, mutluluk endeksi göçü pozitif olarak etkilemektedir. Ayrıca her iki değişken arasında her hangi bir nedensellik tespit edilememiştir. Dinamik panel model tahminlerinde ise bir ülkenin mutluluk endeksi azaldıkça aldığı göç de azalmaktadır. Dolayısıyla göç kararında hedef ülkenin mutluluk endeksi önemli bir rol oynamaktadır. Her iki kavramın bu derece etkileşim içinde olması devletlerin bu konuda politika üretmeleri gerektiği sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

-Refah politikalarında "mutluluk" kavramı önemli bir belirleyici olmalıdır.

-Göç veren ülkeler göç verme sebepleri üzerine yoğunlaşmalı, iyi yaşam standartları oluşturmak için çalışmalar yapmalıdır.

-Göç alan ülkeler etkin göç politikaları oluşturmalıdır. Çünkü göç alan ülkelerdeki en büyük sorun yerli halkın göç sonucunda mutluluk seviyelerinin düşmesi şeklinde gözlemlenmektedir.

-Zorunlu olarak göç alan ülkeler (örneğin Türkiye) göç konusunda gerek yerli halk için gerekse göçmen halk için adaptasyon projeleri üreterek her iki kavramın etkin bir şekilde etkileşimini sağlamalıdır.

Kaynakça

Abrigo, M. R., & Love, I. (2016). Estimation of Panel Vector Autoregression in Stata: a Package of Programs. Sage Journals, 16(3): 778-804.

Andrews, D., & Lu, B. (2001). Consistent Model and Moment Selection Procudures for GMM Estimation with Application to Dynamic Panel Data Models. Journal of Econometrics, 101(1): 123-164.

Aristoteles. (2015). Eudemos'a Etik (Çev: Saffet Babür). Ankara: Bilge Su Yayıncılık.

Bartram, D. (2011). Economic Migration and Happiness: Comparing Immigrants' and Natives' Happiness Gains From Income. Social İndicators Research, 103 (1), 57-56.

Batagı, B. H. (2005). Econometric analysis of panel data. 3. Edition, John Wiley and Sons Ltd.

Blackburne, E. F., & Mark W. Frank, 2. v.-2. (2007). Estimation of nonstationary heterogeneous panels. Stata Journal, 7(2):197-208.

Chow, H. P. (2005). Life Satisfaction among University Students in a Canadian Prairie City: A Multivariate Analysis. Social Indicators Research, 70: 139-150.

Çirkin, Z., & Göksel, T. (2016). Mutluluk ve Gelir. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 71 (2): 375-400.

Dolan, P., Peasgood, T., & White, M. (2008). Do we really know what makes us happy? A review of the economic literature on the factors associated with subjective well-being. J Econ Psychol , 29 (1): 94-122.

Dusenberry, J. S. (1949). Income, Saving and the Theory of Consumer Behavior. Cambridge: Harvard University Press.

Easterlin, R. A. (1974). Does Economic Growth Improve the Human Lot? Some Empirical Evidence. D. P.A., & R. M. ed. içinde, Nations and Households in Economic Growth: Essays in Honour of Moses Abramowitz (s. 89-125). New York:: Academic Press.

Easterlin, R. A. (1995). Will Raising the Incomes of All Increase the Happiness of All? Journal of Economic Behavior and Organization, 27: 35-48.

Easterlin, R. A. (2001). Income and happiness: towards a unified theory. Economic Journal, 111: 465-485.

Ekici, S., & Tuncel, G. (2015). Göç ve İnsan. Birey ve Toplum, 5(9):9-21.

Frank, R. H. (1999). Luxury Fever: Why Money Fails to Satisfy in an Age of Excess . Newyork.

Frey, B. S. (2011). Tullock challenges: happiness, revolutions and democracy. Public Choice, 148(3/4): 269-281.

Giray, S., Yorulmaz, ö., & Özlem Ergüt, V. I. (2016). Ülkelerin Gini Katsayısı, Göç, Suç ve Mutluluk Değişkenleri Açısından Bulanık ve Dayanıklı Kümeleme Metodu ile Sınıflandırılması. Journal of Awareness (JoA), 1(2).

Gül, S. (2020). Mutluluk ve Uluslararası Göç: Genel Bir Bakış. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, 15(1): 371 – 388.

Hadri, K. (2002). Testing for stationarity in heterogeneous panel data. The Econometrics Jorunal,, 3(2): 148-161.

Helena, M., Pino, G., & Tena, J. D. (2018). Voting with your feet: migration flows and happiness. SERIEs, 9: 163-187.

Helliwell, J. F., R. L., Sach, J., & Neve., J.-E. D. (2020). 2020 World Happiness Report . New York: Sustainable Development Solutions Network.

Kahneman, D., & 20:3–24, A. B. (2006). Developments in the measurement of subjective well-being. Journal of Economic Perspectives, 20(1): 3-24.

Levin, A., Lin, C.-F., & Chu, C.-S. J. (2002). Unit Root Tests in Panel Data: Asymtotic and Finite-Sample Properties. Journal of Econometrics,, 108(1):1-24.

Mentzakis, E., & Moro, M. (2009). The poor, the rich and the happy: exploring the link between income and subjective wellbeing. Journal of Socio-Economics, 38 (1): 147-158.

Osborne, E. (2003). The Determinants of Happiness: Some Migration Evidence . Happiness and Migration: An Overview March 2018 Project: World Happiness Report 2018 .

Pedersen, P. J., & Schmidt, T. D. (2011). Happiness in europe: cross country differences in the determinants of satisfaction with main activity. The Journal of Socio-Economics, 40 (5): 480-489.

Polgreen, L. A., & Simpson, N. B. (2011). Happiness and International Migration. Journal of Happiness Studies, 12 (5): 819-840.

Report, W. H. (2017). https://worldhappiness.report/ed/2017/ adresinden alındı

Report, W. M. (2020). https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2020.pdf adresinden alındı

Rodríguez, L. C. (2001). Bienestar e Ingreso: Un Estudio sobre el Concepto de Felicidad. Puebla, Mexico: Universidad de las Ame´ricas.

Rojas, M. (2007). Heterogeneity in the relationship between income and happiness: A conceptual-referent-theory explanation. Journal of Economic Psychology, 28 (1): 1-14.

Scitovksy, T. (1976). The Joyless Economy: An Inquiry into Human Satisfaction and Consumer Dissatisfaction. London: Oxford Press.

Shamsuddin, M., & Katsaiti, M.-S. (2020). Migration and Happiness: Evidence from Germany. Journal of Happiness Studies , 21: 2931–2955.

Stevenson, B., & Wolfers, J. (2008). Economic Growth and Subjective Weil-Being: Reassessing the Easterlin Paradox. Cambridge: NATIONAL BUREAU OF ECONOMIC RESEARCH-No. 14282.

Şeker, M. (2010). Mutluluk Ekonomisi. Istanbul Journal of Sociological Studies, 0 (39): 115-140.

Tiebout, C. (1956). A pure theory of local expenditures. Journal Political Economy, 64 (5): 416-424.

Veenhoven, R., & Dumlubağ, D. (2015). İktisat ve Mutluluk: Bugün Daha Mutlu muyuz? E. Ruben, Ö. Gökdemir, D. Dumludağ, & L. Neyse içinde, İktisadi Davranışsal Yaklaşımlar (s. 223-251). İmge Yayınevi.

Yılmaz, A. (2014). Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri. Turkish Studies, 9 (2): 1685-1704.